

Weet je wat nieuw is in die opdracht? Zij kan als vrouw zich volledig kwijt. Zij is voortaan woordvoerster naast mannen. Synagoge, kerk en moskee hebben daar nog moeite mee. Voor Franciscus, de paus van armen en kwetsbaren, kan de deur van het priesterschap voor vrouwen nog niet open.

Kijk eens hoe Maria met al haar zintuigen op zoek is naar haar vriend. De evangelist Johannes vat haar zoektocht zo samen: Zij gaat en staat, zij huilt en jubelt, zij keert zich om, zij gaat op weg en raakt niet uitgepraat. Met heel haar lijf zit zij in haar nieuwe rol.

Wat boeit mij in haar?

Zij steekt haar al voelhorens uit naar de wereld waarin zij leeft.

Hartstochtelijk drinkt zij het leven in en geeft het een plek.

Dát is haar kracht.

Haar zwakheid was dat ze geen nee kan zeggen tegen haar uitbuiters. Zij was in het verleden een te makkelijk doelwit voor wie kwaad wilden.

Haar nieuwe rol is bekendmaken dat haar vriend leeft. Aan die vriend kan zij voorleggen hoe het verder moet met deze wereld en met ons.

Die nieuwe opdracht geeft haar leven structuur. Zij kan zich bezoek van de kwelgeesten van het lijf kan houden en haarzelf hervinden in haar nieuwe rol.

Haar zicht op Jezus zal door de tijd vervagen, maar... haar en ons mobiel heeft bereik..., elke dag.

2

Gideon, die de graaicultuur opblies

Graaien is van alle tijden.

Het helpt te overleven maar het kan ook een gewoonte zijn, een gebaar of een sport.

Het graaien van peuters en pubers is een ander grijpen dan wie bij een gokautomaat zit te wachten op hét moment van vervulling van zijn droom. Bedelaars met de hand in containers of jong volwassene op verkenning, vechten voor eigen leven, maar banken als Lehmann Brothers (VS), die dubieuze hypotheek afsluiten, vechten om anderen uit te kleden.

Gideon is in Bijbelverhalen de man die op een unieke manier uithaalt naar de graaicultuur van het roofzuchtige Midian.

Richteren 6, 7 en 8.

Ja, wie is een graaier? Zijn dat multinationals, regeringsleiders of de gewone man of vrouw?

Ze zijn er in soorten en maten. Ik denk aan mensen bij wie één drijfveer telt. Wie tekort komt, wil blijven compenseren.

Wie graait, wil de pijn van vroeger verdoven met eten, drinken, kopen en oppotten.

De schappen van het leven sturen als het ware hun hand. In bonussen en smeergelden komt het reptielenbrein aan z'n gerief.

Hoe hebberig zijn automobilisten als ze de snelweg oprennen om naar weggewaaid papiergeld te graaien.

Gideon moet een vijand te lijf die als een golf sprinkhanen hun velden kaal vreten tot er niets overblijft. Hij wordt 't uithangbord van het verzet.

Ik zie vier verhaallijnen.

Hij krijgt bezoek van een engel terwijl hij in een rotswand bezig was zijn laatste korenaren uit te kloppen. Deze spreekt hem aan met: "Jij ben een kanjer, je gaat je volk bevrijden van aasgieren en God helpt je." Maar wil hij dat ook? Welnee. Zijn naam Gideon betekent 'houthakker', maar ook 'verwond aan zijn hand'. Hij had dus een excuus om zich niet te wagen in acties tegen de graaier. Had hij geen zin of was hij bang? Voor de hemel is hij een partner van God, die hij helpen moet de wereld bewoonbaar te maken en tegenspel te bieden aan elke vorm van kaalslag. Is hij zo moedig? Nee, cynisch speelt hij de bal terug met: "Wáár was U toch tijdens die rooftochten, waar waren uw daden van vroeger?"

Hij begint bij zichzelf.

Bij hem thuis staat een knielbank voor de god van 'steek in je zak' en 'pak wat je zint'. Een god van hebben, halen en houden, die vele versies van vereren kent. Daar, in die kapel, moet hij dit altaar en de graai-zin die 't uitbeeldt, een kopje kleiner maken. Je kunt anderen wel veroordelen om hun graaien, maar er in eigen huis een fan van zijn. Daar kapt hij mee. Genoeg is genoeg.

Hij bouwt een altaar voor de God van leven en laten leven. Wie mikt op deze God, mikt ook op wie gedupeerd zijn, op hen bij wie het leven rafelig wordt na forse ingrepen en bezuinigingen.

Hij zorgt voor een draagvlak van helpers. Er melden zich 32.000 man.

In je eentje gaat het niet. Het is de kracht van de groep dat je elkaar steunt en de handen ineenslaat tot een gezamenlijk doel. Verbondenheid overbrugt de tegenstellingen.

Alleen zal Gideon moeten ontdekken dat de kracht van een groep niet ligt in het grote aantal, maar soms in duo's, trio's of in het twaalfstal dat met Jezus op pad ging. Elke protestbeweging in samenleving en kerk begint bij enkelingen die de hoofden bij elkaar steken. Die niet bang zijn, maar alert.

Dat betekent dat Gideon de mensen die bang zijn, naar huis moet sturen. Toen waren er nog 20.000 over.

"Té veel", zei de hemel. "Laat ook weggaan wie niet wakker en waakzaam zijn."

Toen waren er nog maar 300.

Je kunt het bestaan van kleine groepen en minikerken ook positief bekijken. Het zit 'm niet in de massa, maar in eenlingen en meerlingen. Die klaren de klus. Dat wil de God van Jezus ons wijs maken. Waar twee of drie de handen ineenslaan, ben ik.

Gideon is niet nerveus als zijn leger leegloopt als een ballon, maar wil wel garanties: "Als ú zorgt dat er dauw valt op een wollen doek en niet op de grond..." en het gebeurt.

Durft hij nu? Neen! Hij vraagt ook nog: "Laat er dauw vallen alleen op de grond en niet op een doek. En de Heer ging akkoord.

Kun je wel om een teken vragen als je twijfelt aan je kunnen?

Er kan heel veel in die vreemde wereld van ons, waar rijken rijker worden en armen armer. Jezus gaat ver in zijn tegemoetkoming aan zijn vrienden. Hij geeft ze zijn geestkracht. Met deze steun kunnen ze zijn verhaal door geven, mensen genezen en de graaicultuur stoppen.

Gideon stopt de graaiers op een haast grappige manier. *Richteren 7: 9-22*. Er wordt alleen een psychologisch steekspel gevoerd. Als Gideon het legerkamp van de vijand nadert, hoort hij twee wachtposten praten over een enge droom: Er rolde een gerstebrood als in een wervelwind door het kamp en kegelde tent en kamp om. Paniek breekt uit bij dit slechte voortekenen.

Macht slaat om in onmacht.

Macht beschikt maar over één hand en met de andere moet je je broek ophouden.

Dat is haar handicap.

En Gideon maakt de paniek nog groter. Door lawaai.

Hij blaast op de ramshoorn en slaat op de trom en de anderen volgen. Chaos breekt uit en leidt ertoe dat de graaiers elkaar een kopje kleiner maken. Gideon, het schrikbeeld van de graaiers, wil met z'n ketelmuziek en leuzen de

graaicultuur een doodsteek geven. Dat doen milieubewegingen en stakers ook. Spreekkoren, petities en Kamervragen doen regeringsleiders, bonzen en bazen schrikken.

Maar gaf Gideon er de doodsteek aan? Heeft hij ook zijn eigen graaien aangepakt? Nee. Toen hij zelf in bonus was, liet hij zich gouden ringen en meergelden aanreiken uit de buit van de Midianieten.

Richteren 8: 24 - 28

Wat zegt mij deze Gideon?

Hij is ten dele in zijn opdracht geslaagd omdat hij zelf buiten schot bleef.

Wel heeft hij graaiers in rep en roer gebracht.

Hun wereld zakte als een pudding in elkaar.

Richteren 7: 2

Vier dingen zijn van belang:

Bied tegenspel aan meer-is-meer.

Open je hand voor kwetsbaren.

Blijf zoeken naar een eerlijk welzijn wat niet ten koste gaat van anderen, waar respect voor moeder aarde is.

Laat een blik op de Eeuwige en zijn helpers je de ogen openen voor de kracht van het kleine. Dat loont.

Ik liet mij meeslepen door dit verhaal, waarin mensen met een mager zelf-besef een symbool van verzet worden tegen machten voor wie ze in hun schulp kruipen. Hoe? Door een stem die zei: "Ik heb jou nodig en nog een paar, om de graaicultuur op te blazen."

Een Gideonsbende....

3

Johannes, de man die aan de noodrem trekt

Bijbelse pasfoto's zijn portretten van mensen met een plus en een min. Soms zijn ze een spiegelbeeld, waarin ik mijzelf herken. Rob Schouten zegt: "Mensen zijn mooi mét een wrat. Die wrat zit er wel, maar valt niet altijd op. Net als één van je zeven schoonheden."

Ik wil eens kijken naar Johannes, een zoon van een priester, die bekend staat als de Doper. Hij doopte wie bij hem kwamen, jood en niet-jood.

Marcus 1: 1-8

Hij kondigde Jezus aan als de man die opruiming zou houden en zijn werktuig was een bezem. Hij zou alle wereldvuil wegvegen en ook de persoonlijke troep die ieder maakt, thuis en in eigen omgeving.

Dat trok mensen.

Hij zei: "Ga terug, want je zit op de verkeerde weghelft. Keer om."

Nu laat niemand zich graag tegenhouden door anderen, want wat is er mis in je doen en laten? Hoe irritant als ouders of begeleiders al maar zeggen: "Niet doen, niet doen."

Vier evangelisten beginnen hun Jezus-verhaal met Johannes.

Hij was de zoon van een oud echtpaar dat de hoop had verloren ooit een kind te krijgen.

Hij was een eenling die alarm sloeg en wees naar Jezus, de man die komen zou om Gods nieuwe wereld op de kaart te zetten.

In zijn leven zie ik vier dingen:

Zijn optreden verschilt in dat van Jezus. Johannes laat mensen naar zich toe komen, zij vinden hem in de woestijn, waar stemmen indringender zijn dan in het gewone leven.

In een kameelharige mantel doet hij denken aan Elia, een klokkenluider, een profeet die vriend en vijand recht voor zijn raap zegt waarop het aankomt.

Maar Jezus spreekt mensen in hún leefwereld aan, als vriend.

Johannes was honkvast en verkaste één keer naar het gebied van Herodes, zetbaas van de Romeinse bezetter. Een haatliefde relatie verbond hen. Het werd de dood van Johannes, toen hij een zenuw raakte in het privé leven van Herodes. Hij, Herodes, kon namelijk niet afblijven van de vrouw van zijn broer.

Jezus reisde en trok rond, hij zegende, hij maakte héél. Hij noemde God zijn vader en stierf net als in zijn leven... tussen mensen.

Johannes had een kort en krachtig verhaal: “Stop met jouw manier van leven, keer om.”

Zulke boodschappers zijn er altijd, ook vandaag.

De Occupy-beweging bezet het Beursplein en roept: “Het moet anders, privé en in de geldwereld.”

De profeten van duurzame omgang met moeder aarde luiden de noodklok tegen verspilling van grondstoffen. Maar verhalen verwaaien als je er niet concreet bij zegt wát je moet kiezen. Hij zei: “Wie twee stel kleren heeft moet die delen.

Zo ook voedsel met wie niet heeft. Soldaten moeten genoeg hebben aan hun soldij en belastingambtenaren moeten niet meer vorderen dan hun opgedragen is.”

Ik denk dat Johannes zich herkende in profeten die zeiden: “Houd op je partner pijn te doen, respecteer de kwetsbare eenling en wie het niet redt.

Maleachi 3: 1-5

Maak jongeren weerbaar in verleidingen en het doen van hun keuzen. Prik de mythe door dat geloofsopvoeding een aanslag is op de vrijheid om ja of nee te zeggen. Kennismaking met maatschappelijke en religieuze denkbeelden kan een keuze mogelijk maken, nu of later. Met wat je niet kent lukt dat niet.

Cijfers en winsten, ze zijn niet de maat voor je groei als mens en regels van gisteren kunnen niet beslissen over lot en toekomst van bijvoorbeeld asielzoekers.

Heb ontzag voor de ander die is als jij en voor de Ontzagwekkende die je aanspreekt in vreemdelingen en in vluchtelingen.

Ben jij een schouder die een stukje samenleving wil dragen, wil je stoppen met gewoonten als die pijn doen? Wil je omkeren op de weg die je ging? Sorry zeggen betekent niets als je gewoon door gaat.

Ik denk dat Johannes het hierover hebben wil als hij met een opgestoken vinger zijn publiek aanspreekt. Hij had lid van een protestbeweging kunnen zijn.

Waarom doet hij dit? Omdat hij een vinger uitsteekt, hij wijst naar Jezus die met zijn vrienden een nieuwe wereld in de steigers zet en zegt: “Ga in zijn voetspoor. Laat je meenemen in zijn meevoelen, in zijn geestkracht en in zijn droom. Je kunt het doen, je kunt het niet doen.”

Johannes was een mens met een eigen melodie. Meer in mineur dan in majeur, denk ik. Toen hij gevangen zat liet hij Jezus weten: “Bent u die man op wie wij wachten. Of...?”

Jezus echter wees hem op wat er ook buiten zijn cel gebeurt. Wat was dit?

Verblinden gaan zien, lammen lopen, doven horen en arme drommels spitsen de oren bij blij nieuws.

Hij zag in Jezus allereerst de man van de bezem, een stoorzender die net als mijn moeder op lawaaiige momenten tegen haar kinderen zei: “schei eens uit!”

Maar wat hij, Johannes, ook doet, zijn vinger gaat naar de Man, die niet teleurstelt en op wie Johannes ook in zijn dodencel kan wachten.

Hoe is er gesproken over Johannes na diens dood?

Als Paulus dertig jaar later in Efeze komt, ontmoet hij mensen die door Johannes gedoopt zijn. Zij vertellen hem uitvoerig hoe hun veranderde leven begonnen is, toen, in de woestijn.

Hoe sprak Jezus over Johannes?

Hij was een lamp die helder schijnt, een licht over wie velen zich verblijd hebben. Een steekvlam in de nacht.”

Dát zal maar staan in je levensbericht: Zij liet spoor van licht achter, hij was als een waakvlam.

Mensen, mooi mét een wrat.

Zij kunnen een haardvuur zijn, warmte en licht.

Wat een opsteker voor wie niet in de prijzen valt, aan wie geen goud, zilver of brons wordt uitgereikt. Als van hen gezegd wordt: “Waar zij leefden, zie je een lichtplek.”

Zo kunnen er in het levensverhaal van een meisje, van een jongen met een handicap, of van een ouder die er alleen voorstaat in opvoeding en begeleiding, sporen van licht opvallen.

Om deze verre neef van Jezus kan ik niet heen.

Hij vroeg mensen pas op de plaats te maken, hij trok aan de noodrem en wijst me naar het verrukkelijke leven in de steigers.

Waar steigers staan komt immers nieuwbouw?

4

Natanaël: de man die de hobbel nam

Mensen verrassen je, omdat zij zo verschillen.

In gedrag en kleding, in liefhebberijen, in woordgebruik en uitspraken.

Wie kent niet typische gezegden van moeder en vader, van lerares en politicus?

Ik haal uit de Bijbelverhalen iemand naar voren, die opvalt om een zegswijze die toen in omloop was: ‘Over mensen uit Nazareth, waarmee je je niet moet inlaten’. Natanaël heet hij en woont in Kana, in de buurt van Nazareth. Hij was voor zijn ouders een godsgeschenk, vandaar die naam. Anderen noemden hem Bartholomaeüs.

Er is één gebeurtenis die de evangelist Johannes met name noemt. Dat is hoe Natanaël kennismaakte met Jezus.

Johannes 1: 45-52

Hij is een mens die zich niet gauw gewonnen geeft; hij is kritisch en heeft niets met de waan van de dag. Het is lastig om zulke mensen te winnen voor goede doelen, voor een actiegroep, een politieke partij of kerk. Velen zijn organisatie-moe en houden deelname af. Je ziet dat betrokkenheid met publieke zaken afneemt, dat kerken andere functies krijgen. Intussen is religie niet verdwenen, maar groepsvorming gaat stroef. Je moet een goed verhaal hebben om mensen te binden. Er zijn veel drempels om over te gaan.

Zo’n hobbel kent ook Natanaël.

In het vierde evangeliieverhaal vervijfvoudigt zich de Jezus-beweging in één week. Het gaat als een lopend vuur, het krijgt gezicht in de man van Nazareth, boven wie de hemel open gaat. De één na de ander neemt de slogan over: Wij hebben gevonden de Messias, de sterke man.